

UKRAINIAN STARTUPS IN THE CONDITIONS OF WAR УКРАЇНСЬКІ СТАРТАПИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Kudelskiy Vitalij / Кудельський В.Е.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor / к. е. н., доцент

ORCID 0000-0002-7252-6533

доцент кафедри менеджменту, економіки, статистики та цифрових технологій

Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзбова

Leonid Yuzkov Khmelnytsky University of Management and Law

Анотація. Досліджено роль та значення стартапів для інноваційного розвитку держави. Досліджено вплив війни на тенденції розвитку ринків стартапів в Україні. Досліджено основні цілі та завдання з якими стикнулися стартапи під час війни. Сформовано особливості екосистеми українських стартапів під час війни. Досліджено негативний вплив війни на стартапи. Досліджено нові потреби пріоритетних напрямів стартапів.

Ключові слова: стартап, війна, спеціаліст, ринок, інновації, спеціаліст, ІТ технології, проект.

Постановка проблеми.

Стартапи відіграють важливу роль у розвитку інноваційної активності держави. В усьому світі вони набувають дедалі більшого поширення, втім значна частина з них стикається з проблемами, що врешті-решт призводять до закриття. В умовах війни питання успішної реалізації стартапів в Україні стає ще складнішим. Поруч з цим виокремлюються пріоритетні напрями, формуються нові запити та потреби. Дослідження їх становища та тенденцій розвитку за сучасних умов дозволить зрозуміти яким чином війна впливає на ринок стартапів в Україні та що очікує на них у найближчому майбутньому.

Повномасштабна війна негативно вплинула на бізнес, проте стартапи в Україні майже не постраждали. Кількість проєктів, які припинили діяльність, дуже мала. При цьому за півтора року активних воєнних дій в країні з'явилося понад 80 нових стартапів. Це стало відомо за результатами опитування Forbes, яке провели у кінці червня 2023 року.

Метою дослідження є визначення та аналіз основних цілей, завдань з яким стикаються українські старчати в умовах війни та сформувати особливості їх екосистем.

Основний текст.

Ключові виклики українських стартапів у 2023 році- пошук нових ринків та клієнтів, а також інвестицій в стартапи для стартового капіталу. 47% починаючих проєктів стикаються з відсутністю замовлень через обмеження ринків в умовах війни. 26% назвали проблемою витік кадрів у зв'язку з міграцією.

Стартапи під час війни у період невизначеності мають зосередитися на найважливіших завданнях і цілях. Це допоможе уникнути розсіювання уваги й зберегти фокус на тому, що є найбільш важливим для компанії. Також важливо:

- підтримувати зв'язок зі співробітниками, які мігрували, але зацікавлені в продовженні співпраці;
- створювати умови, які утримають найцінніших спеціалістів, від яких залежить стратегічний розвиток проєкту;

- шукати нові ринки в Україні та дружніх країнах для реалізації продукції чи послуг;
- розробляти нові продукти, які допоможуть розширити охоплення;
- бути максимально адаптивними змін і швидко реагувати на нові можливості.

Респонденти визнали: малий відсоток закритих проєктів був неочікуваним для ринку, адже інноваційні компанії повністю залежні від коштів інвесторів. Проте українські проєкти у сфері ІТ виявилися максимально адаптивними та стійкими. Так, дослідження, проведені у липні, показали: власники стартап-проєктів залучили як мінімум 343 інвестиції. При цьому деякі компанії змогли зацікавити одразу кількох інвесторів одночасно. За словами керівного партнера фонду Digital Future Дмитра Білаша, жоден з українських стартап-проєктів не припинив зростання та не зупинився через повномасштабну війну. За результатами опитування, проведеного Gradus Research Plus, 18% опитаних стартапів в Україні розпочали свою діяльність з початку повномасштабної війни у порівнянні з 2% традиційних бізнесів. Тож інноваційні проєкти виявилися гнучкішими та успішнішими за традиційні. У Звіті про глобальну екосистему стартапів за 2023 рік (The Global Startup Ecosystem Report 2023) [2] фахівці поділилися думками щодо впливу війни на розвиток стартапів. Так, Павло Карташов, генеральний директор Українського фонду стартапів, та Ігор Маркевич, керівник відділу стратегії та розвитку Українського фонду стартапів, виділили ключові особливості екосистеми українських стартапів під час війни:

1) базові потреби є пріоритетними (стартапи надають пріоритет рішенням базових проблем, які не стосуються більшості інших у всьому світі, таких як безпека, доступ до Інтернету та електроенергія);

2) залучити інвестиції стало ще складніше (на фоні війни інвестування в українські стартапи більш ризикованим);

3) переміщення стартапів (понад 30% стартапів переїхали в інші країни світу. Вони починають формувати різні спільноти та будувати мости між екосистемами України та країни тимчасового проживання. Українська стартап-екосистема стала глобальною);

4) велика стійкість і хоробрість (незважаючи на війну, українські стартапи підтримують армію, продовжуючи вести бізнес, реалізовувати проєкти, платити податки, залучати нових клієнтів і виходити на глобальний рівень);

5) реклама на найвищому рівні (українські стартапи завдяки увазі ЗМІ отримують можливість поспілкуватися з ними, презентувати та продемонструвати свої проєкти, просувати екосистему).

Наведений перелік не дозволяє говорити виключно про негативний вплив війни на впровадження стартапів. З одного боку, виникли нові загрози та посилюються ризики, з іншого – з'явилися нові можливості та відбулися зміни у проблемах, які вирішують стартапи (більше уваги приділяється вирішенню базових та нагальних потреб під час війни).

Відтік кадрів за кордон, на жаль, не є новою проблемою для нашої держави і стартапи не стали виключенням. Науковці наголошують, що переміщення стартапів за кордон у короткостроковій перспективі є гарним рішенням. Проте

чим довше триматиме війна, тим більшим буде ризик їх неповернення і фактичного відтоку інтелектуального капіталу [3, с. 83].

Попри складнощі із залученням інвестицій, все ж є небайдужі представники бізнес-середовища, компанії, які готові вкладати кошти у стартапи та підтримувати Україну у складний час. Для прикладу наведемо компанію Google, яка у березні 2022 року створила Фонд підтримки Google для стартапів в Україні. До кінця року було обрано загалом 58 стартапів для надання фінансової допомоги, до того ж надається технічна підтримка та наставництво [1].

Підтримка українських стартапів є важливим сигналом солідарності з Україною. Західні країни сприяють розвитку демократії та свободи, надаючи українцям можливості для підприємництва та інновацій. Існує ряд способів, якими міжнародна спільнота вже підтримує українські стартапи та може розширити цей вплив:

1. Надання фінансової підтримки у формі грантів, інвестицій або інших форм передачі капіталу.
2. Нефінансова підтримка: надання доступу до ринків, менторської підтримки, освітніх програм тощо.
3. Розробка правових і нормативних рамок, які сприяють розвитку стартапів.

Міжнародна спільнота вже зробила значні кроки для підтримки українських стартапів. Наприклад, уряд України створив Фонд підтримки українських стартапів (USF), який акумулює капітал західних донорів та направляє кошти на гранти та інші форми підтримки українським стартапам. До процесу підключилися й міжнародні гіганти. Наприклад, Google створив фонд підтримки українських стартапів на \$5 млн. Це лише кілька прикладів того, як міжнародна спільнота може підтримати українські проєкти. Важливо, щоб ця підтримка була скоординована та спрямована на вирішення конкретних потреб.

Міністерство цифрової трансформації разом з венчурним фондом TA Ventures та Ukrainian Startup Fund провели дослідження за результатами якого визначили пріоритетні на найближче майбутнє для інвестицій напрями стартапів, а саме [4]:

- кібербезпека;
- енергетичний менеджмент / сталий розвиток / відновлювана енергія;
- цифрове здоров'я;
- соціальна сфера та працевлаштування;
- військові технології (Military tech) тощо.

У спеціальному дослідженні Gradus Research для Web Summit 2023 «Як розвиваються стартапи в Україні в умовах війни?» серед іншого йдеться про те, що з початку повномасштабної війни 18% опитаних стартапів розпочали свою діяльність у порівнянні з 2% традиційних бізнесів [5]. Це пов'язують з тим, що у кризові часи війни традиційному українському бізнесу важче продукувати ідеї і впроваджувати нові проєкти у порівнянні зі стартапами. У зв'язку з оптимістичними прогнозами стартапів щодо завершення війни більша частина опитаних планує активний розвиток бізнесу на наступні періоди (48%), 30% – помірний розвиток, 18% – підтримка поточного обсягу. Результати опитування

свідчать про високі очікування стартапів та розвиток навіть в умовах війни. Цікавою є статистика ризиків, з якими стикаються стартапи під час війни. Якщо навесні 2023 року найбільш поширеними ризиками були перебої з електропостачанням, зв'язком та Інтернетом, то станом на жовтень того ж року на першому місці серед ризиків знаходиться мобілізація персоналу. Серед інших основних ризиків за результатами опитування залишаються відключення електроенергії, а також виїзд персоналу за кордон, втрата контрактів через ризики високої нестабільності.

Можемо підсумувати, що початок повномасштабної війни мав як негативний, так і позитивний вплив на ринок стартапів. Тенденції розвитку визначаються новими умовами, що супроводжуються певними ризиками, проблеми і, водночас, можливостями. На фоні війни виникають нові потреби, які змінюють пріоритетні напрями стартапів. Зараз і наступні роки будуть затребуваними ідеї та розробки у сфері військових технологій, кібербезпеки, виробництва дронів, відновлювальної енергетики, енергетичного менеджменту. Питання залучення інвестицій хоч і є дещо складним, проте перелічені пріоритетні напрями стартапів потенційно мають більше шансів на інвестування. На кінець 2023 року стартапи показують оптимістичне налаштування на 2024 рік. Рівень невизначеності, присутній у першій половині 2022 року, знизився, що дає змогу будувати плани подальшого розвитку. Виклики, з якими зіткнулися стартапи, проблеми, які вони вирішують, роблять ринок українських стартапів стійким до функціонування у складних умовах. Для успішного впровадження нових стартапів важливою є підтримка з боку держави, насамперед, пріоритетних напрямів, а також залучення інвестицій, налагодження співпраці з міжнародними партнерами, створення сприятливих умов, зокрема для повернення релокованих стартапів.

Отже, незважаючи на війну в нашій державі розвиток стартапів і міжнародна підтримка у фінансуванні надають можливість стабільного розвитку інноваційного бізнесу. Сприяють впровадження новітніх технологій та розвитку національної економіки.

Список використаних джерел:

1. 25 new startup recipients of the Ukraine Support Fund. *Blog Google*. 2022. URL: <https://blog.google/around-the-globe/google-europe/25-new-startup-recipients-of-the-ukraine-support-fund/> (дата звернення: 17.02.2024).
2. The Global Startup Ecosystem Report (GSER) 2023. *Startup Genome*. 2023. URL: <https://startupgenome.com/article/adaptation-and-resilience-first-hand-insights-into-the-ukrainian-startup-ecosystem> (дата звернення: 17.02.2024).
3. Ситник Н.І., Пермінова С.О., Чуприна М.О. Розвиток вітчизняної екосистеми стартапів в умовах глобальних викликів сьогодення. *Науковий збірник «Економічний простір»*. 2023. № 186. С. 81–87.
4. У які українські стартапи інвестуватимуть найбільше — Мінцифри. *АрміяInform*. 2022. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/11/29/u-yaki-ukrayinski-startapy-investuvatymut-najbilshe-mincyfry/>.
5. Як розвиваються стартапи в Україні в умовах війни: дослідження Gradus

Research для Web Summit 2023. *Gradus Research Plus*. 2023. URL: <https://gradus.app/ru/open-reports/ukrainian-startups-feel-more-optimistic-compared-traditional-businesses/>.

References:

1. 25 new startup recipients of the Ukraine Support Fund. Google blog. 2022. URL: <https://blog.google/around-the-globe/google-europe/25-new-startup-recipients-of-the-ukraine-support-fund/> (access date: 02/17/2024).
2. The Global Startup Ecosystem Report (GSER) 2023. Startup Genome. 2023. URL: <https://startupgenome.com/article/adaptation-and-resilience-first-hand-insights-into-the-ukrainian-startup-ecosystem> (access date: 02/17/2024).
3. Sytnyk N.I., Perminova S.O., Chupryna M.O. Development of the domestic ecosystem of startups in the conditions of today's global challenges. Scientific collection "Economic Space". 2023. No. 186. P. 81–87.
4. Which Ukrainian startups will invest the most — Ministry of Digital. ArmyInform. 2022. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/11/29/u-yaki-ukrayinski-startapy-investuvatymut-najbilshe-minczyfry/>.
5. How startups develop in Ukraine in war conditions: Gradus Research study for Web Summit 2023. *Gradus Research Plus*. 2023. URL: <https://gradus.app/ru/open-reports/ukrainian-startups-feel-more-optimistic-compared-traditional-businesses/>

Abstract. *The role and significance of startups for the innovative development of the state has been studied. The impact of the war on the development of startup markets in Ukraine was studied. The main goals and tasks faced by the launches during the war were studied. Peculiarities of the ecosystem of Ukrainian startups during the war were formed. The negative impact of the war on the starts has been studied. The new needs of the priority directions of startups have been studied.*

Keywords: *startup, war, specialist, market, innovation, specialist, IT technologies, project.*